

УДК 378.147.013.42:811

ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНА ТА СОЦІОКУЛЬТУРНА СПРЯМОВАНІСТЬ НАВЧАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Кіш Н.В., к. пед. н.,
доцент кафедри іноземних мов
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У статті обґрунтовано професійно-етичну та соціокультурну спрямованість навчання як одну із провідних (базових) педагогічних умов у формуванні культури іншомовного професійного спілкування майбутніх інженерів. З'ясовано, що реалізація цієї педагогічної умови забезпечується наповненням змісту навчання матеріалом професійно-етичного та соціокультурного характеру, врахуванням психологічних властивостей, індивідуальних особливостей та інтелектуальних потенційних можливостей фахівців інженерної галузі.

Ключові слова: педагогічна умова, іншомовне професійне спілкування, культура іншомовного професійного спілкування, професійно орієнтоване навчання, майбутні інженери.

В статье обоснованы профессионально-этическая и социокультурная направленность обучения как одно из ведущих (базовых) педагогических условий в формировании культуры иноязычного профессионального общения будущих инженеров. Установлено, что реализация этого педагогического условия обеспечивается наполнением содержания обучения материалом профессионально-этического и социокультурного характера, учетом психологических свойств, индивидуальных особенностей и интеллектуальных потенциальных возможностей специалистов инженерной отрасли.

Ключевые слова: педагогическое условие, иноязычное профессиональное общение, культура иноязычного профессионального общения, профессионально ориентированное обучение, будущие инженеры.

Kish N.V. PROFESSIONAL-ETHICAL AND SOCIO-CULTURAL ORIENTATION OF TRAINING AS A PEDAGOGICAL CONDITION IN THE FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL COMMUNICATION CULTURE OF FUTURE ENGINEERS

In the article is substantiated the professional – ethical and socio-cultural orientation of training as one of the leading (basic) pedagogical conditions in the formation of foreign language professional communication culture of future engineers. It is clarified that the implementation of the given condition is provided by the content filling of professional – ethical, social – cultural material, taking into account the psychological characteristics, individual characteristics and intellectual, potential opportunities of specialists in the engineering industry.

Key words: pedagogical condition, foreign language professional communication, culture of foreign language professional communication, professional oriented training, future engineers.

Постановка проблеми. Зростання ролі та значення вивчення іноземної мови в умовах євроінтеграційного освітнього простору сприяє виокремленню пріоритетних завдань у змісті іншомовної професійної підготовки. Одним із них є формування культури іншомовного професійного спілкування (далі – КІПС) майбутніх фахівців, у тому числі інженерної галузі.

Формування культури іншомовного професійного спілкування у майбутніх інженерів передбачає засвоєння професійних і культурологічних аспектів комунікації, що, у свою чергу, охоплює комунікативні установки (або потребнісно-мотиваційну сферу), знання про прийоми, механізми, форми і методи спілкування та вміння застосовувати знання у конкретній ситуації, з урахуванням специфіки предметного спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Культуру як складник професійної підготовки особистості досліджували В.А. Бачинін, О.Ю. Костенко, В.Г. Кремень, М.К. Мамардашвілі та ін. Формування професійно-етичних якостей фахівців різних професій – Е.Л. Гришин, Я.С. Котигер, О.М. Лапузіна, Н.Є. Мойсеюк, І.І. Чернокозов, В.Н. Чернокозова та ін. Дослідженням країнознавчого та соціокультурного аспектів навчання приділяли увагу М.А. Аріяні, Є.М. Верещагін, О. Зимня, Н.Б. Ішханян, В.Г. Костомаров, В.М. Топалова та ін. Проблему формування культури іншомовного спілкування досліджують у своїх працях вітчизняні і зарубіжні науковці І. Бім, М. Бірам, В. Бухбіндер, М. Вятютнев, Н. Гез, Е. Зеєр, Р. Мільруд, Є. Пасов, В. Сафонова, М. Свейн, О. Тарнопольський, Д. Хаймс.

Окремі складники КІПС фахівців інженерних спеціальностей стали предметом наукових розвідок М. Гордієнко (формування умінь і навичок самостійної роботи з іноземною фаховою літературою у майбутніх інженерів), Н. Макоєд (формування у майбутніх інженерів умінь перекладу фахових текстів із застосуванням комп'ютерних технологій), Т. Рукас (формування культури ділового мовлення у майбутніх інженерів), Г. Сукачова (формування професійного мовленнєвого етикету майбутніх інженерів-педагогів).

Професійно-етична та соціокультурна спрямованість навчання визначена нами як одна з провідних (базових) педагогічних умов у формуванні культури іншомовного професійного спілкування майбутніх інженерів.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування сутності професійно-етичної та соціокультурної спрямованості навчання як однієї із провідних педагогічних умов у формуванні культури іншомовного професійного спілкування майбутніх інженерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. До професійно-етичних аспектів формування КІПС майбутніх інженерів відносимо чинники, пов'язані з особливостями формування грамотності та правильності всіх видів мовленнєвої іншомовної діяльності (читання, письма, аудіювання, говоріння); зі специфікою формування фахової та культурно-етичної іншомовної компетентності.

Особливості формування КІПС передбачають розвиток мовної культури, яка охоплює орфоепічно правильну вимову; словникову культуру; стилістичну та граматичну культуру висловлювання.

Розвиток мовної культури як основи формування КІПС передбачає врахування вимог до відбору змісту матеріалу для навчання. Він повинен містити вправи, завдання, робота над якими сприятиме формуванню грамотності студентів (письмової та усної), розвитку їхньої професійної лексики, усвідомленому аналізу помилок у правописі та вимові на різножанровому матеріалі з використанням різних методів і форм навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Велике значення у процесі формування КІПС має навчання грамотності писання і правильності мовлення. Важливість цього завдання зумовлена тим, що орфографічна грамотність є складовою частиною загальної мовної культури людини, вона забезпечує точність висловлення думки і взаєморозуміння у письмовому спілкуванні, а також тим, що письмова форма літературної мови

відрізняється від усної більшою складністю структури.

С. Шатілов указує, що для того, аби бути орфографічно грамотним, не допускати орфографічних помилок, недостатньо знати принципи орфографії, правила – всі ці знання і вміння треба перетворити в навички [1].

Реалізація культурологічної вимоги (професійно-етичної та соціокультурної спрямованості навчання) забезпечується врахуванням низки чинників.

Формування уявлень про професійно-етичний кодекс фахівця, ділової людини. У процесі формування КІПС майбутні інженери засвоюють комплекс знань про професійно-етичний кодекс фахівця і шляхом включення у контекстне навчання засвоюють досвід поведінки в іншомовному професійному середовищі.

Формування соціокультурних знань студентів. Соціокультурні знання є фоновими для культурно-етичних, що формуються під час засвоєння іншомовного професійного спілкування.

У процесі засвоєння соціокультурних знань студентами усвідомлюється різниця між їхньою рідною культурою та іншими культурами, а також набуваються вміння долати соціокультурні розбіжності в повсякденному, професійному та академічному спілкуванні.

У соціокультурному підході до засвоєння змісту іншомовної професійної підготовки виокремлюють:

13. – знання про національно-культурні цінності, засвоєння яких передбачає ознайомлення студентів із культурно-побутовими особливостями, типами службових відносин, стилями управління, ієрархічного підпорядкування, манерою спілкування та нормами комунікативної поведінки людей суміжних спеціальностей у звичайних виробничих умовах професійної діяльності. Вони ґрунтуються на знаннях з історії, географії, літератури, державного устрою, загальної культури та мовного етикету народів, мова яких вивчається.

14. – фонові знання (загальнолюдські, регіональні, країнознавчі), без засвоєння яких не лише повсякденне, але й професійне спілкування може не відбутися, оскільки на незнання чужої культури чи норми поведінки іноземці реагують чутливіше, ніж на незнання лексики або граматики мови.

Соціокультурний аспект формування КІПС передбачає:

– включення у зміст навчання майбутніх інженерів відомостей з історії техніки, промисловості, виробництва як у контексті суспільного розвитку країни (в нашому

дослідженні йдеться про Німеччину), так і в персоналіях (постаті видатних науковців, винахідників, промисловців, якими пишуться німці, і не тільки вони) [2; 3; 4];

– опрацювання інформації професійно-орієнтованого змісту: де і як навчаються інженерного фаху німецькі колеги (освітні заклади), у чому полягає специфіка того чи іншого виду діяльності, професійні посадові обов'язки, можливості кар'єрного зростання, дозвілля та звичаї, пов'язані з професійною діяльністю, професійні свята тощо;

– робота над текстами, що дають уявлення про специфіку ділового професійно-орієнтованого спілкування, етику переговорних процесів, роботу над спільними (німецько-українськими) проектами в галузі інженерно-технічного конструювання тощо.

Відбір змісту професійно-орієнтованої інформації передбачає також роботу над текстами, які містять ключові для інженерів відомості в галузі професійної діяльності.

Так, самостійна робота студентів містить завдання, що є фрагментами професійної діяльності інженерів, і виконуючи їх, майбутні інженери повинні вирішити виробничу проблему, використовуючи знання з німецької мови. Наприклад:

– для майбутніх фахівців у сфері будівництва – необхідно долучитися до обговорення проекту протипаводкової дамби, запропонованої німецькими колегами;

– для майбутніх фахівців у сфері електронних систем і мереж – необхідно терміново налагодити сигналізацію, схему якої подано німецькою мовою;

– для майбутніх фахівців у сфері інженерної механіки – необхідно обговорити переваги лазерної обробки деталей над фрезерною, що висвітлюється на сторінках німецькомовної преси;

– для майбутніх фахівців у сфері комп'ютерної інженерії – необхідно з'ясувати суть програмного забезпечення технологічного процесу іноземною (німецькою) мовою [5].

Формування культурно-етичної іншомовної поведінки майбутніх інженерів. Формування культурно-етичної поведінки в іншомовному професійному спілкуванні майбутніх інженерів здійснюється відповідно до комунікативно-контекстного та компетентнісного підходів, згідно з якими виокремлюємо систему комунікативних функцій, необхідних інженеру для опанування змісту мовленнєвої поведінки.

Засвоєння сукупності поведінкових алгоритмів у процесі вирішення завдань професійного спілкування дозволяє реалізувати конкретний комунікативний намір. Виходячи з потреб професійного спілкування,

виокремлюємо такі функції, як встановлення контакту, пошук і отримання інформації, обмін інформацією, висловлення ставлення, встановлення взаєморозуміння у спілкуванні, з'ясування, уточнення й узгодження позицій, засвоєння алгоритму вирішення проблем, які моделюються із ситуацій навчальної діяльності, спрямованої на фахову підготовку студентів, а також проблем, які моделюються із професійної діяльності інженерів.

В іншомовному професійному спілкуванні важливе значення має використання мовних засобів – кліше, що забезпечує спрямованість мовленнєвої поведінки на ефективність впливу, економію мислення, швидкість реагування й активне включення в контакти.

Інший мовний засіб – аргументація – вимагає знань, концентрації уваги, володіння матеріалом і чіткого визначення цілей та завдань, які мають бути досягнуті. Аргументація будується на основі висловлювань, які вирізняються визначеною логіко-лінгвістичною структурою – аргументаційною конструкцією. Її характеризує множина речень, тому навчання аргументації як особливої фази іншомовного професійного спілкування вимагає знань про коректність висловлювань.

Навчання аргументації висловлювання німецькою мовою студентів – майбутніх інженерів формує уміння й навички здійснення таких складників діяльності, як висунення тези та її формулювання; пошук аргументів для її підтвердження; приведення аргументів у логічну послідовність; узагальнення матеріалу та формулювання висновків; обґрунтування висновків і наслідків; побудова монологічного висловлювання у письмовій або усній формі.

Вирішальним в аргументуванні є демонстрація упевненості й переконаності мовця у своїх доводах із посиланням на авторитетних осіб (спеціалістів, учених); на логіку та об'єктивність наведених аргументів.

Використання кліше надзвичайно важливе в типових ситуаціях, зокрема в таких, як знайомство з партнерами, призначення зустрічі, замовлення готелю, підготовка до візиту іноземного партнера, ділове листування, уживання ділових скорочень тощо [6].

Між діловим спілкуванням та професійним є відмінності. Вони полягають у більшій проблематиці й тематиці спілкування; змістовій наповненості спілкування; спрямованості, функціональній відповідності.

Але діловому і професійному спілкуванню притаманні однакові, схожі ознаки, які полягають у спільності тактик спілкування.

С. Баукіна, розкриваючи тактики ділового спілкування [7], виокремлює такі:

1. Постановку прагматичної мети. Вона передбачає виокремлення у професійному спілкуванні дій, що виконуються відповідно до принципів і правил мовної поведінки, прийнятих у суспільстві, мова якого вивчається.

2. Іntenцію (намір того, хто говорить, здійснити вплив на співрозмовника). Завдання іntenції та постановка цілей спілкування є важливими у професійному спілкуванні, оскільки від їх реалізації залежить ефект розуміння.

Професійне спілкування так само, як і ділове, будується на смисловому тексті, в якому відображені різноманітні комунікативні цілі та наміри. Таким чином, у тактиці постановки прагматичної цілі та іntenції реагуючі дії комуніканта 2 (реципієнта) ґрунтуються на розумінні комунікативних намірів комуніканта 1.

Реалізація іntenції та її формування залежить від мови, ступеня володіння мовою; функціонально-стилістичного, соціокультурного, афективного факторів; індивідуальних відмінностей у мовному досвіді; мовного контексту.

Таким чином, іntenція є регулятором мовної поведінки, вона спрямована на досягнення взаєморозуміння партнерів.

Важлива роль у діловому спілкуванні відводиться визначенню теми висловлювання або суті предмета спілкування. Тема ділового висловлювання повинна відповідати низці вимог, тому що через неї передаються логіко-сміслові позиції. Тактика визначення теми є основою для процесу аргументації, в процесі якої необхідно створити для себе і свого партнера достатню інформаційну базу для подальшого обговорення. Вона містить такі елементи, як постановка запитань; слухання; спостереження за реакцією співрозмовника.

Для того, щоб тема була цікавою (привабливою) для партнера, необхідно підкреслити її важливість. Переконаючи, не варто говорити відверто про свої переваги, замість цього слід підкреслювати переваги партнера і зазначати позитивні аспекти обговорюваного.

Тактика визначення теми змінюється її розвитком, виділенням важливості, що ґрунтується на переконуванні, супроводжується появою впевненості у партнера, аргументації. Аргументувати власну позицію слід переконуючи, а не нав'язуючи її. Для того, щоб обговорення теми було вдалим, необхідно в деталях спланувати хід інформації, підготувати важливі для переконування аргументи.

Таким чином, окреслення теми висловлювання, її точний опис, розвиток на основі аргументації та переконування, послідовність у розгляді теми сприяють ефективності взаємодії ділових партнерів, позитивно впливаючи на хід і результат ділового спілкування.

Ділове спілкування, а тим більше професійне, будучи процесом взаємодії, вимагає від партнерів високого рівня культури спілкування, комунікації. Оскільки вони належать до різних культур, то у спілкуванні мають бути враховані традиції, манери поведінки, етичні аспекти та норми спілкування, прийняті в різних суспільствах.

Як зазначає С. Баукіна, тактика регуляції міжсуб'єктних відносин повинна бути спрямована на а) орієнтацію в ситуації на соціальні ролі; б) створення сприятливої атмосфери довіри й розуміння; в) наявність позитивного впливу. Для підготовки до реального спілкування необхідно враховувати знання про а) міжособистісну взаємодію, яка виникає у процесі комунікації; б) характер взаємодії [7].

Як одиницю інтеракції розглядають комунікативний хід, для якого характерні такі ознаки, як зумовленість правилами, прийнятими в тій чи іншій культурі; їх реалізація за допомогою мовлення; регулятор тактики мовленнєвої поведінки; предметна іntenція як регулятор тактики.

При цьому кожний із партнерів виконує певну соціальну роль. Під роллю розуміють нормативно схвалені форми поведінки, очікувані від індивіда, котрий займає певну позицію в системі суспільних або міжособистісних відносин. Знання соціальних ролей визначає характер стосунків, серед яких виділяють ділові, офіційні, формальні, ввічливо-офіційні, довірливі. Для ефективної взаємодії важливо володіти не тільки технікою спілкування. Необхідно враховувати принципи і правила ведення розмови: адекватно нормувати інформацію; повідомляти правдиву інформацію й обґрунтовані оцінки; робити повідомлення релевантним відносно теми розмови; дотримуватися ясності, однозначності та послідовності у висловлюваннях. Ідеться про врахування культурного модусу поведінки спеціаліста в іншомовному середовищі, який має дотримуватись правил і норм поведінки в іншій культурі.

Оскільки КІПС включає володіння етикою ділового та професійного спілкування, то комунікативну тактику іншомовного професійного спілкування, на нашу думку, слід доповнити постановкою фахово-предметних проблем та мовної поведінки у їх вирішенні; колективною (груповою) взаємодією у подоланні проблем.

Головна ідея занять, у змісті яких здійснюється постановка фахово-предметних проблем та набувається досвід мовної поведінки у їх вирішенні, полягає у засвоєнні студентами умінь і навичок представлення результатів наукових досліджень (наприкладі занять із лабораторного практикуму з фахово-орієнтованої дисципліни). Відповідно студенти не тільки вивчають наукову фахову термінологію іноземною мовою (величини, поняття, одиниці вимірювання, лабораторні установки, макети, прилади, пристрої, експеримент, дослідження, залежність, вивчення залежності, таблиці, графіки та ін.), а й набувають досвіду здійснення презентації результатів наукових досліджень, який охоплює такі компоненти, як а) формулювання запитань за темою роботи; б) пояснення етапів виконання роботи; в) формулювання висновків.

Набуття досвіду групового іншомовного професійного спілкування здійснюється у процесі організації групової дискусії на актуальну для самих студентів проблему. У процесі дискусійного вирішення проблем засвоюються мовні алгоритми, які відображають аргументованість, доказовість, оперування фактами і передбачають висловлення контраргументів.

Ще одна форма групової взаємодії – включення у заняття мозкового штурму, головна ідея якого полягає у вирішенні проблеми шляхом висловлення різних ідей, думок, жодна з яких не засуджується, не оцінюється, а приймається до банку ідей; подані ідеї обмірковуються, з них вибирається раціональне зерно; після здійснення аналізу і синтезу запропонованих ідей вимальовується підхід до вирішення проблеми; вирішення проблеми має вигляд моделі пристрою, приладу, механізму, способу (наприклад, вмикання установки якимось особливим чином).

Інший варіант групової взаємодії може бути представлений у формі рольової гри.

Таким чином, під «комунікативною тактикою іншомовного професійного спілкування» розумітимемо тактику ділового спілкування (сукупність дій, спрямованих на формулювання прагматичних цілей та інтенції, визначення й розвиток теми, регуляцію міжсуб'єктної взаємодії в процесі їх імітації) і тактику вирішення фахово-предметних проблем (сукупність дій, спрямованих на постановку предметно-фахових проблем, мовна поведінка у вирішенні проблем, колективна або групова взаємодія у подоланні проблем), які сприяють формуванню іншомовної професійної картини світу й культурного модусу поведінки, включаючи мовні та культурно-етичні нор-

ми, прийнятні в іншому лінгво-культурному середовищі.

Навчання студентів комунікативної тактики професійного спілкування має включати імітацію іншомовного ділового спілкування; імітацію постановки фахово-предметних проблем; когнітивність і структурування знань; орієнтацію на культурно-етичну спрямованість ділового спілкування; орієнтацію на колективну (групову) взаємодію у вирішенні фахово-предметних проблем.

Ефективність реалізації цієї педагогічної умови формування КІПС майбутніх інженерів (а саме – професійно-етичної та соціокультурної спрямованості навчання) залежить також від таких чинників, як:

- врахування психологічних якостей та властивостей, індивідуальних особливостей студентів у процесі засвоєння змісту культури іншомовного професійного спілкування, їхнього інтелектуального потенціалу;

- врахування особливостей розвитку особистісних та професійно-вагомих якостей студентів-майбутніх інженерів;

- оптимізація пізнавальних мотивів, розвитку професійних інтересів у процесі іншомовного спілкування.

Врахування психологічних якостей та властивостей студентів дає змогу простежити той факт, що інженерно-технічні спеціальності обирають абітурієнти, які мають розвинений формально-символічний, прозорий та вербальний інтелект. Це означає, що в іншомовному спілкуванні слід орієнтуватися на те, що саме присутність у когнітивній структурі майбутнього інженера розвиненого вербального інтелекту забезпечує студентам успішність в опануванні знань з іноземної мови та культури спілкування іноземною мовою. Оскільки ефективність формування складових КІПС залежить від того, як буде здійснено організацію та управління процесу формування, то слід орієнтуватися на різні навчальні стилі, які дають змогу диференціювати завдання, змінювати темп подачі матеріалу, надати можливість студентам самостійно обирати для себе ролі в сюжетних іграх, обирати вид мовленнєвої діяльності (читати, говорити, слухати, ставити запитання) у роботі над спільними проектами.

У зв'язку з тим, що успішність формування КІПС визначається не лише когнітивними факторами, а й особистісними якостями (ідеться про навчальну мотивацію і такі риси «ідеального студента», як старанність, дисциплінованість, самоконтроль, саморегуляція), то в організації навчання слід поєднувати вимогливість з об'єктивністю оцінювання не тільки результатів, а й зусиль,

які студент витрачає на навчання. Слід також враховувати, що ефективність навчальної діяльності в умовах спілкування залежить від особистісних характеристик тих, хто навчається, рівня їхніх знань, взаємин між викладачем і студентами та один з одним. Водночас вона забезпечується тими факторами, які характеризують спільну діяльність: атмосферою групової активності, емоційним співпереживанням (емпатією), іррадіацією психічних станів тощо.

Окрім того, успішність у вирішенні проблем, що виникають в іншомовному професійному спілкуванні та у процесі комунікативної взаємодії, залежить від умінь ясно і чітко проводити свою власну позицію, прогнозувати її розвиток, враховувати прагматичні фактори, що сприяють орієнтації в ситуації.

Сукупність особистих якостей втілюється у стилі поведінки майбутнього інженера й системі стосунків, які він формує, при цьому велику роль відіграють індивідуальні якості особистості. Серед них виділимо насамперед спрямованість на взаємодію, особисту і соціальну відповідальність, власну гідність і повагу до гідності іншої людини, терплячість, ввічливість, порядність, емпатійність, готовність зрозуміти інших, стриманість, адекватність самооцінки, щирість, неупередженість, соціальну адаптованість.

Для формування професійно значущих якостей майбутнього інженера у процесі формування культури іншомовного професійного спілкування важливе значення має трансформація пізнавальних інтересів у професійні через інтенсивне використання завдань квазіпрофесійного характеру; формування позитивної навчальної мотивації, яка тісно пов'язана з інтересами; використання комунікативно-контекстного та компетентнісного підходів у викладанні іноземної мови, яке виражається в акцентуванні на змісті говоріння, а не на формі; інформативне насичення роботи; інтенсивніше використання творчих завдань та рольових ігор.

Ефективність реалізації умови професійно-етичної та соціокультурної спрямованості формування КІПС забезпечується також розвитком мотиваційної сфери особистості студента. Якщо спрямованість особистості визначається інтересами, здібностями, прагненнями, то її змістовий бік більшою мірою визначається мотиваційною сферою особистості. Ми розглядаємо професійно значущі мотиви як невід'ємний складник професійної спрямованості.

Визначення мотивів як суб'єктивних ціннісних диспозицій стосовно очікуваних результатів діяльності дає змогу констатувати,

що від мотиву мети діяльності залежить, як і в якому напрямі будуть використані різні функціональні здібності, репрезентовані когнітивними структурами. Саме це дає нам підстави пов'язувати формування пізнавальних мотивів із розвитком і задоволенням професійних інтересів у процесі навчання.

Розуміючи під професійними інтересами емоційно забарвлену систему відношень, стійких ознак, які відображають ставлення людини до сфери професійної діяльності, потребу в оволодінні нею, бажання самореалізуватися в ній, зауважимо, що професійні інтереси пов'язані зі здібностями, задатками, нахилами особистості; мотивами: з одного боку, інтереси, які спонукають до діяльності, виступають як мотиви; з іншого – мотиви як відображення ціннісних диспозицій особистості ґрунтуються, крім іншого, на інтересах, установках, прагненнях, потребах особистості; із навчальними (пізнавальними) мотивами: прагнення реалізуватись у професії бере свій початок із бажання досягти успіху у навчанні, у підготовці до професійного життя; та соціальними інтересами (мотивами): рейтинг професії, її «соціальний статус», попит на ринку праці – все це пов'язане із формуванням професійних інтересів.

Формування професійних інтересів студентів у процесі вивчення ними іноземної мови полягає в організації такої діяльності, яка поряд із засвоєнням майбутніми фахівцями програмового матеріалу (лексичних, граматичних форм, орфографії, усного мовлення і письма), сприяла б засвоєнню знань про міжпартнерську взаємодію у майбутній професійній діяльності, про КІПС, володіння якою забезпечує конкурентоздатність на європейському ринку праці.

Отже, активізація професійно-особистісного розвитку майбутніх інженерів здійснюється шляхом організації індивідуально-пошукової роботи студентів, удосконалення змісту та завдань самостійної роботи, використання особистісно-орієнтованої технології навчання, демократизації освітнього середовища, стимулювання мотивів, розвиток ціннісних орієнтацій, що забезпечує ефективність оволодіння студентами змісту КІПС.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, реалізація педагогічної умови професійно-етичної та соціокультурної спрямованості навчання забезпечується наповненням професійно орієнтованого навчання матеріалом соціокультурного та культурно-етичного характеру: відомостями з історії техніки, промисловості, вироб-

ництва як у контексті суспільного розвитку країни, так і в персоналіях; врахуванням психологічних властивостей, їх індивідуальних особливостей, інтелектуальних потенційних можливостей студентів, активізації їхніх пізнавальних мотивів; опрацюванням інформації професійно-орієнтованого змісту, що дає уявлення про специфіку ділового професійно-орієнтованого спілкування, етику переговорних процесів, роботу над спільними проектами в галузі інженерно-технічного конструювання тощо. Перспективи подальших досліджень полягають у розкритті лінгводидактичного підходу до процесу формування КІПС майбутніх інженерів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе: Учебное пособие / С.Ф. Шатилов. – 2-е изд., дораб. – М.: Просвещение, 1986. – 223 с.
2. Кіш Н.В. Deutsche Geschichte in Biografien (Історія Німеччини в біографіях): Навчальний посібник / О.Л. Канюк, Н.В. Кіш. – Ужгород: Поліграф центр «ЛІРА», 2009. – 83 с.
3. Кіш Н.В. Rund um Deutschland (Навколо Німеччини): Навчальний посібник / О.Л. Канюк, Н.В. Кіш. – Ужгород: ПП «Аутдор-Шарк», 2013. – 86 с.
4. Кіш Н.В. Geschichte Deutschlands (Історія Німеччини): Навчальний посібник / О.Л. Канюк, Н.В. Кіш. – Ужгород: ПП «Аутдор-Шарк», 2013. – 126 с.
5. Кіш Н.В. Самостійна робота як складова рейтингу успішності навчальних досягнень студентів у процесі вивчення німецької мови / Надія Василівна Кіш // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки. – 2009. – № 6. – С. 82–85.
6. Кіш Н.В. Ділова іноземна (німецька) мова: Навчально-методичний комплекс для спеціальностей: 7(8).05080201 «Електронні прилади та пристрої», 7(8).06010103 «Міське будівництво та господарство», 7(8).05050201 «Технології машинобудування», 7(8).05100301 «Технології приладобудування» / Надія Василівна Кіш. – Ужгород: УжНУ, 2011. – 57 с.
7. Баукина С.А. Обучение коммуникативной тактике делового общения студентов экономического профиля: немецкий язык, неязыковой вуз: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Баукина Светлана Алексеевна. – Саранск, 1999. – 169 с.